

nevyhnutné, ak už nie je zdravotný dôvod na ďalšiu liečbu, aby boli prijatí na svoje pôvodné pracovné miesta alebo sa zamestnali inde. Ale takýchto ľudí nechce zväčša nikto zamestnať, aj keď z psychického hľadiska nemajú problémy. Stačí, ak sa zamestnávateľ dozvie, že uchádzač o prijatie do zamestnania sa liečil na schizofréniu. Ignoruje sa skutočnosť, že 20 až 30 percent pacientov sa po prvej epizóde psychickej poruchy uzdraví „ad integrum“. Je luxus pre spoločnosť, aby títo ľudia boli vyradení zo spoločnosti od začiatku. Mohli by pracovať v chránených dielnach, na miestach podporovaného zamestnávania. Nárast nákladov na život nekopíruje rast ich dôchodkov a keď nedostanú možnosť zarobiť si a poludštiť úroveň svojej existencie, nebude to vplývať pozitívne ani na ich ďalší duševný stav.“

MUDr. Eva Pálová sa dotkla aj ďalších problémov týkajúcich sa napríklad, psychiatrických lôžok: „Tvrdí sa, že máme veľa psychiatrických postelí, že pacienti sú neprimerane dlho hospitali-

zovaní. Ale to už dlhodobo neplatí. Niekedy si pacient myslí, že ho v nemocnici zavrieme a budeme tam držať niekoľko rokov. Vo väčšine nemocníc trvá doba hospitalizácie pacientov na psychiatrických oddeleniach 21 dní. V Detskej psychiatrickej liečebni v Hrani sa stanovil liečebný pobyt pri špecializovanej liečbe tri mesiace, niekedy dlhšie. V Európe sa už dlhšie presadzuje trend doplniť ambulatnú a nemocničnú starostlivosť o psychiatrických pacientov o služby. Niekedy sa pritom zle interpretuje komunitná starostlivosť. Nie je to náhrada za nemocničnú starostlivosť, ale len jej doplnenie. Podobne, ako býva po úrazoch rehabilitačná liečba v kúpeľoch. Po liečbe psychických porúch a skončení hospitalizácie by mal mať pacient možnosť rehabilitácie. Práve preto by sa mali budovať komunitné zariadenia.

Šanca na návrat

V rámci informačnej kampane, ktorá sa konala aj v školách, kde boli k dispozícii aj informačné letáky, pri-

pravila Liga za duševné zdravie ďalší veľmi bohatý program. Okrem výstavy výtvarných diel umelcov s duševnými poruchami s názvom „**Pohľady zvnútra**“, spojenej so súťažnou výzvou **Hľadá sa talent**“ a slávnostného koncertu 5. októbra v Kostole Klarisiek v Bratislave, kde sa výstava konala, boli ocenení aj víťazi uvedenej výzvy a tiež boli nominovaní na ocenenie dve občianske združenia a spolupracovníci, ktorí sú veľkým prínosom pre Ligu za duševné zdravie. Ocenené bolo aj Občianske združenie **Delfín**, člen SHR, ktoré pôsobí vo Zvolene a je jedno z najaktívnejších. Uskutočnili sa aj regionálne diskusie pre verejnosť s odborníkmi pre patientské a príbuzenské organizácie vo vybraných mestách na tému: **Schizofrénia, remisia a sociálna inklúzia** o možnostiach liečby a návratu do bežného života.

Margita Škrabáľková
Snímky: autorka

Rozhovor: Bariéry a ich prekonávanie

Deň bielej pastelky

Psychologičku Mgr. Marcelu Rukovanskú, študentku Stavebnej fakulty Technickej univerzity, odborníčku pre prevenciu a odstránovanie architektonických bariér z Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS), sme pri príležitosti Dňa Bielej pastelky oslovili s mnohými otázkami na tému: bariéry a ich prekonávanie, na Námestí SNP v Bratislave, kde sa Deň bielej pastelky konal.

Problém bariér je dlhotrvajúci a príliš vleklý. Ako hodnotíte napredovanie jeho riešenia na Slovensku v súčasnosti?

Venujem sa najmä debarierizácii pre zrakovo postihnutých, ktorá je zakotvená vo vyhláške, ktorú vydalo Ministerstvo životného prostredia SR v roku 2002. Odvtedy sa malo vybudovať mnoho metrov reliéfnej dlažby, mnoho ozvučených semaforov a všetko, čo táto vyhláška projektantom a architektom ukladá, najmä bez bariér projektovať a bez bariér výstavbu realizovať na verejných priestranstvách aj pokiaľ ide o všetky budovy. Ale súčasný

stav debarierizácie nie je príliš dobrý. Máme však už „obsiahnutú“ Bratislavu, čo sa týka debarierizácie.

Čo všetko znamená toto obsiahnutie Bratislavy?

V minulom roku sme, presnejšie ÚNSS, začali spolupracovať s Magistrátom hl. Mesta Bratislavy. Väčšina projektov Bratislavy prechádza aj našimi rukami. Dávame k nim pripomienky, odporúčania, stanoviská a naopak, projektanti chodia so svojimi projektami k nám. Odbarierizovanie niektorých verejných priestranstiev a budov sa v Bratislave už urobilo, ale stále to nie je také úspešné ako by sme si predstavovali. Čo sa týka menších miest a obcí, tam na túto vyhlášku často viac - menej neprihliadajú nielen architekti, ale ani úradníci v mnohých magistrátoch a ani v stavebných úradoch. V tomto smere sa začala spolupráca s Košicami a so Žilinou. Zriadila sa debarierizačná komisia, kde sa budeme pravidelne stretávať, aby debarierizácia aj tam pokročila ďalej. Na dedinách však samospráva na debarierizáciu neprihliada takmer vôbec.

Mgr. Marcela Rukovanská, odborníčka Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska pre problematiku debarierizácie.

Čo považujete za úspech vášho snaženia o debarierizovanie priestredia?

Za veľký úspech považujem našu komunikáciu s Magistrátom hlavného mesta Bratislavy. Veľká vec je pre nás aj naštartovanie spolupráce so Železnicami SR pri príležitosti rekonštrukcie železničného koridoru, ktorý smeruje z Bratislavy na východ našej republiky a týka sa veľkých, aj malých železničných staníc, pre ktoré je vypracovaný

vhodný systém reliéfnej dlažby a popri tom aj smerové navádzanie s dvoma rovnými pásmi, čo bude spĺňať požiadavky a potreby nevidiacich. Reliéfna dlažba a bezbariérové úpravy sa budujú v Bratislave, v Prešove, Košiciach. Prezrela som si najmenej dvadsať projektov, kde sa pre železničné stanice plánuje vybudovať reliéfna dlažba i bezbariérové úpravy.

S akými úrazmi ste sa stretli u nevidiacich a slabozrakých, ktoré sa stali kvôli bariéram?

Veľmi často sa stane, že si nevidiaci rozbijú hlavu a poudierajú si telo len preto, že buď spadli do priekopy pri ceste, ktorá nebola označená alebo ktorá tam pôvodne nebola. Neoznačené bývajú aj mnohé jamy na vodiacich líniách, po ktorých zrakovo postihnutí bežne zvyknú chodiť. Často dochádza k úrazom nevidiacich ľudí aj preto, že prekážka na ceste síce označená je, ale nie v takej výške, ako by správne mala byť, keď jej označenie nevyhovuje nevidiacim ľuďom.

O čo sa v súčasnosti najviac snažíte?

Teraz sa najviac snažíme o spoluprácu s ďalšími mestami Slovenska. Ide nám aj o debarierizáciu interiérov budov. Pracujeme na pilotnom projekte spolu s Košickým samosprávnym krajom, kde dbáme nielen na debarierizáciu exteriérov, ale aj interiérov. Veľký projekt spolupráce sme našťastovo s Ústredím úradu práce, sociálnych vecí a rodiny SR s tým, že sa budú osadzovať na budovy, kde tieto úrady

Deň Bielej pastelky, ktorý usporiadala Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska v mnohých mestách SR, sprevádzala aj finančná zbierka na Deň bielej pastelky. Ako vlni, aj tohto roku sa na jej úspechu podieľali mnohí mladí dobrovoľníci. Výťažok z tejto zbierky sa využije na realizáciu projektov, ktoré uľahčia život nevidiacim a slabozrakým, najmä pri ich vzdelávaní.

sídli, akustické majáky, čiže ozvučené miesta, odkiaľ nevidiacich nasmerujú k informátorovi úradu. Akustický maják už objednal Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Topoľčanoch, kde majú už pripravené všetky potrebné zvukové informácie pre nevidiacich a slabozrakých. Zabezpečenie zvukového majáka aj s vysielacou predstavuje asi dvadsaťtisíc korún nákladov, čo je v porovnaní s cenou rekonštrukcie celej budovy naozaj zanedbateľné. Na požiadavku akustických majákov výborne zareagoval Telekomunikačný

úrad SR, ktorý ihneď pridelil pre nové akustické majáky príslušnú frekvenciu. Tento úrad bol prvý na Slovensku, ktorý inštaloval akustický maják na svojej budove.

Stretávate sa v praxi s tým, že novopostavené budovy majú bariéry rovnako ako staré domy?

Samozrejme. Mnohí stavebníci požiadavky na bezbariérovosť nerešpektujú. Ak je nová stavba postavená s bariérami, nemala by sa skolaudovať, ale ...

Domáhajú sa odškodného tí nevidiaci, ktorí utrpeli úraz alebo trvalé poškodenie zdravia pri zrážke s bariérami a rôznymi stavebnými prekážkami, ktoré na stavbe nemali byť?

Žiaľ, väčšinou nie. Nevidiaci si zväčša neuplatňujú svoje práva na náhradu škody ani na stavebnom úrade ani nikde inde.

Aké skúsenosti máte v tomto smere so stavebnými úradmi?

Mňa často mrzí najmä to, keď viazne naša komunikácia so stavebným úradom. Keď nás zavolali, aby sme boli prítomní pri kolaudácii a aj keď sa napokon prikázalo, aby stavebníci odstránili niektoré závady, napokon pokyn na odstránenie bariéry vôbec splnený nebol. Stavba bola napokon aj tak skolaudovaná aj s niektorými chybami, ktoré mali byť odstránené. S týmto negatívnym javom som sa už osobne stretla v Bratislave.

Zhovárala sa: Margita Škrabáľková
Snímky: autorka

Dohoda pre zlepšenie života seniorov

Domov dôchodcov a Domov sociálnych služieb (DD a DSS) v Tornali bol 28. septembra tohto roku dejiskom Medzinárodného stretnutia zástupcov Domovov dôchodcov a Domovov sociálnych služieb nielen zo Slovenska, ale aj z Českej, Poľskej a Maďarskej republiky.

V hostiteľskom zariadení, ktoré je tretie najväčšie v Banskobystrickom samosprávnom kraji, s počtom 164 klientov a 10 maloletých v centre SOS na medzinárodnom stretnutí privítali predsedu Banskobystrického samosprávného kraja, Milana Murgaša, vedúceho odboru sociálnych vecí a zdravotníctva MUDr. Vladimíra Nováka a predsedníčku sociálnej komisie, Ing. Boženu

Kováčovú. Každú zúčastnenú krajinu na uvedenom podujatí zastupovali dve zariadenia sociálnych služieb. Poľskú republiku reprezentovali aj zástupcovia regionálnej samosprávy. Stretnutie bolo spojené s prezentáciou vlastných zariadení, výstavou výrobkov, ktoré zhotovili klienti jednotlivých zariadení, aj s bohatým kultúrnym programom. V závere stretnutia účastníci uzavreli významnú dohodu o spolupráci v nasledujúcich rokoch s deklaráciou, ktorú podpísali aj všetci zúčastnení štatutárni zástupcovia zariadení sociálnych služieb zo zahraničia.

Cieľom stretnutia bola výmena poznatkov a skúseností z oblasti starostlivosti o seniorov a klientov zaria-

dení sociálnych služieb, aj uzavretie dohody o spolupráci na ďalšie roky o výmenných pobytoch seniorov žijúcich v zariadeniach, krátkodobých pracovných pobytoch odborných pracovníkov, aj pri organizovaní kultúrnych a spoločenských podujatí, o rekreačných pobytoch i rozvoji pracovnej terapie na základe výmeny skúseností. Dohoda sa týkala aj projektových činností na čerpanie finančných prostriedkov z EÚ pre rozvoj infraštruktúry týchto zariadení. Stretnutie smerovalo k dosahovaniu progresívnych trendov v zlepšovaní životných a kultúrnych podmienok seniorov žijúcich v zariadeniach sociálnych služieb, k spolupráci a kooperatívne plánovaniu